

شناسایی و رتبه‌بندی نیازهای اطلاعاتی مدیران پژوهشی در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز

مدیریت اطلاعات

دوره ۷، شماره ۱

بهار و تابستان ۱۴۰۰

شهناز خادمی زاده^۱

دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

سحر شریفی آذر

کارشناس ارشد، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

محمدحسن عظیمی

استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

چکیده: در عصر تکنولوژی و رشد فزاینده اطلاعات، مدیران برای حفظ توان رقابتی با نیازها و مشکلاتی روبه‌رو هستند که نادیده گرفتن آنها باعث خروج از صحنه رقابت می‌شود. بر این اساس، هدف پژوهش حاضر، شناسایی و رتبه‌بندی نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی است. پژوهش حاضر به‌لحاظ هدف، از نوع مطالعات کاربردی بوده و از نظر روش، در زمره پژوهش‌های کیفی قرار دارد. جامعه پژوهش شامل معاون و مدیر پژوهش، معاونان پژوهشی دانشکده‌ها و مدیران می‌شود که در زمان انجام پژوهش در مجموع ۲۰ نفر بودند. داده‌های مورد نیاز با کمک مصاحبه نیمه‌ساختاریافته عمیق گردآوری شده و نظرخواهی به روش دلفی انجام شد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات نیز از روش تحلیل کیفی داده‌ها به روش تحلیل مضمون و نرم‌افزار اس. پی. اس. نسخه ۲۲ استفاده شد. بر اساس یافته‌های این پژوهش، نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی به شش دسته اطلاعات «منابع انسانی و فیزیکی»، «تولیدات علمی»، «آزمایشگاهی»، «اطلاعات محیط بیرونی»، «حقوقی» و «مالی» تقسیم‌بندی می‌شوند که «اطلاعات تولیدات علمی» در اولویت نخست نیازهای شناسایی شده قرار دارد. همچنین منبع تهیه نیازهای اطلاعاتی مدیران در منابع چاپی «گزارش‌های مکتوب و دستورالعمل‌های مکتوب» و منابع غیرچاپی «اینترنت و تلفن» است. «مشکلات فرایندی» موجود در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی در تأمین نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش بیشترین اهمیت را دارد. بر اساس کدگذاری انتخابی، نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در شش طبقه کلی قرار داده شده‌اند و نشان می‌دهد که با وجود مشکلات سامانه مدیریت اطلاعاتی پژوهش، مدیران نیازهای اطلاعاتی متنوعی دارند.

کلیدواژه‌ها: نیازهای اطلاعاتی، سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی، تصمیم‌گیری، مدیران پژوهشی، دانشگاه شهید چمران اهواز

مقدمه^۱

در عصر تکنولوژی، نقش مهم اطلاعات در فعالیتهای آکادمیک در آموزش عالی را نمی‌توان نادیده گرفت. اطلاعات برای دانشگاهیان باعث برانگیخته شدن افکار، فعالیت‌ها و تزریق اثر متقابل ایده‌ها، دانش، تجربه و دستاوردهای دیگران می‌شود (Ikenwe and Anaehobi, 2020). اطلاعات به‌عنوان هر شخصیتی مثل نهادها، افراد، سازمان‌ها یا مؤسسه‌ها تعریف می‌شود که برای حل‌وفصل بی‌اطمینانی و پرسش‌ها، پاسخ‌هایی فراهم می‌کنند (Odu, 2019). در دنیای امروز، اطلاعات نقش کلیدی ایفا می‌کنند و بخش جدایی‌ناپذیر همه فعالیت‌های بشر به شمار می‌روند، شک و تردیدها را حذف کرده و فرایند تصمیم‌گیری مؤثر را افزایش می‌دهد. بر این اساس، نیاز افراد به اطلاعات، روز به روز بیشتر و متنوع‌تر می‌شود و به‌طور مرتب تغییر می‌کند.

اطلاعات، تصمیم‌ها را پشتیبانی می‌کنند، تصمیم‌ها موجب اقدام‌ها می‌شوند و اقدام‌ها بر موفقیت استفاده‌کننده از اطلاعات (فرد یا سازمان) تأثیر می‌گذارند (علی‌دوستی، ۱۳۸۶). از این رو، تجهیز مدیریت به یک سیستم اطلاعات صحیح و مطمئن که توانایی مدیریت را در اتخاذ تصمیم‌ها در خصوص برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی و کنترل ارتقا بخشد، به یک ضرورت اساسی در عصر اطلاعات تبدیل شده است (احمدی، خرمی، زارع و حسینی اشپلا، ۱۳۹۰). سامانه‌های سیستم اطلاعات، ابزاری حیاتی در دستیابی به مزیت رقابتی و نوآوری محسوب می‌شوند. استفاده از این سامانه‌ها به‌قدری توسعه‌یافته است که نبود آنها برای مدیریت مشکلات فراوانی ایجاد می‌کند. بنابراین، در نسل جدید دانشگاه‌های پژوهش‌محور و کارآفرین، دانشگاه‌هایی بهتر می‌توانند از این قابلیت‌ها بهره‌مند شوند که بتوانند خود را با موقعیت‌های جدید سازگار کنند و در استفاده از فناوری پیشرو باشند.

در این راستا، معاونت پژوهش و فناوری در سطح دانشگاه‌ها یکی از حوزه‌های مدیریتی است که به اقتضای مأموریتی که در موضوع ارتقای جایگاه دانشگاه‌های نسل جدید به عهده دارد و هرساله سهم عمده‌ای از منابع و مصارف دانشگاه‌ها به آن اختصاص می‌یابد، به اطلاعات صحیح، دقیق و به‌روز نیاز دارد. از این رو، استفاده از سامانه سیستم اطلاعات در این مراکز از اهمیت بسزایی برخوردار است. سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی در راستای ایجاد درگاهی واحد برای دسترسی به کلیه اطلاعات علمی و پژوهشی طراحی شده است تا با استفاده از سامانه، از هدر رفتن وقت و زمان جلوگیری شود و در تجمیع اطلاعات پژوهشی برای مراکز تصمیم‌گیری سودمند باشد (حمدی پور و زوارقی، ۱۳۹۹). این سامانه به‌منابا یک مخزن پژوهشی با سه طیف اعضای هیئت علمی، دانشجویان و مدیران حوزه پژوهش در ارتباط است.

۱. این مقاله مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد و تحت حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز با شماره گرنت (SCU.EI99.28564) است.

مدیران حوزه معاونت پژوهش و فناوری در دانشگاه شهید چمران اهواز، به‌عنوان یکی از دانشگاه‌های معتبر در سطح کشور، اطلاعات لازم را از سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی^۱ گردآوری می‌کنند. این سامانه‌ها به‌تدریج و در گذر زمان، به‌دلیل تنوع نیازها و توان ایجاد مزیت رقابتی پایدار برای مدیران مشکلاتی به وجود می‌آورند. نخستین گام برای برآورده کردن نیاز اطلاعاتی، شناسایی و ارزیابی نیاز اطلاعاتی است. بدون داشتن ارزیابی دقیقی از نیاز اطلاعاتی، نمی‌توان از طریق تدارک امکانات و توسعه مهارت‌ها زمینه لازم را برای رفع آن فراهم کرد. بنابراین، از آنجا که انتظار می‌رود تأثیرگذاری سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی برای مدیران بیشتر باشد و لزوم این دیدگاه که «هر اطلاعاتی همیشه و در هر مکانی در دسترس مدیران باشد»، این پژوهش به‌منظور شناسایی و رتبه‌بندی نیازهای مدیران پژوهشی در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز انجام شد. با انجام این پژوهش، معاونت پژوهشی دانشگاه با مشکلات و نیازهای اطلاعاتی واقعی مدیران زیرمجموعه شغلی خود بهتر آشنا می‌شود. همچنین بازطراحی و توسعه سامانه مطابق با نیازهای اطلاعاتی واقعی مدیران، افزایش کارایی و بهره‌وری سرمایه‌های انسانی، بهبود خدمات اطلاع‌رسانی و حفظ موضع رقابتی را دانشگاه شهید چمران اهواز در پی خواهد شد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

رشد روزافزون، وسعت و پیچیدگی در اکثر سازمان‌ها سبب شده است تا مدیران روزبه‌روز از صحنه عملیات دورتر شوند. این موضوع نیاز آنها به اطلاعات را در خصوص تغییراتی که در سازمان رخ می‌دهد، بیشتر می‌کند و به‌تبع آن اهمیت و رشد روزافزون کاربرد نظام‌های اطلاعاتی مدیریت در زمینه‌های برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری بیشتر دیده می‌شود (طیسی، ۱۳۸۲). برای ارزیابی نیازهای اطلاعاتی مدیران دلایل بسیاری وجود دارد که مهم‌ترین آن، گردآوری اطلاعات برای تسهیل تصمیم‌گیری‌ها است. از طرفی، تشخیص نیازهای اطلاعاتی متفاوت یا متضاد گروه‌های مختلف آسان نیست و به سازوکار خاصی نیاز دارد. باید به اینکه منابع اطلاعاتی به‌نحوی کارآمد و مؤثر به رفع نیاز اطلاعاتی کمک کند، توجه شود. ارزیابی نیازها یکی از جنبه‌های مهم مدیریت است.

بررسی نیازهای اطلاعاتی از سال ۱۹۲۰ آغاز شد و از اواخر دهه ۱۹۶۰ با توجه به رشد علوم و فناوری سرعت بیشتری گرفت. مجموعه انتشارات در حوزه مطالعات نیازهای اطلاعاتی از سال ۱۹۷۱ به بعد نشان می‌دهند که مطالعه نظام‌مند نیازهای استفاده‌کنندگان به‌صورت یک پدیده بین‌المللی درآمده است. بررسی اجمالی فهرست مقالات برخی نشریات علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی نشان‌دهنده آن است که مطالعه نیازهای اطلاعاتی هنوز هم یکی از مسائل جدی پژوهش در این حوزه است. به عقیده لاین^۲ (۱۹۶۹)،

۱. طبق بازیابی انجام‌شده در تاریخ ۱۸ خرداد ۱۳۹۹ از سایت دانشگاه شهید چمران اهواز به آدرس <http://scu.ac.ir> و پس از ورود به بخش معاونت پژوهشی، عبارت سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی قید شده است. بنابراین، در این پژوهش از عبارت سیستم مدیریت اطلاعات پژوهشی استفاده شده است که در دانشگاه شهید چمران اهواز با اصطلاح RMS که Research Management System بیشتر کاربرد دارد.

نیازهای اطلاعاتی، اطلاعاتی است که برای برآورده کردن یک نیاز شغلی یا پژوهشی مطرح می‌شود و تشخیص برآورده شدن این نیاز با دریافت‌کننده اطلاعات است. نیاز اطلاعاتی وقتی شکل می‌گیرد که شخص در دانش خود، جایی خالی احساس می‌کند و می‌خواهد بر آن وضعیت غیرعادی فائق آید (نیکلاس، ۲۰۱۶). به عقیده ویلسون^۱ از آنجا که مفهوم نیاز اطلاعاتی به‌روشنی مشخص نیست، سه مفهوم نیاز اطلاعاتی، استفاده از منابع اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی، اغلب در پژوهش‌ها و نوشته‌ها به‌جای یکدیگر به‌کار می‌روند (داورپناه، ۱۳۸۶).

پژوهشگران متعددی نیازهای اطلاعاتی را در سازمان‌های مختلف بررسی کرده‌اند. ریور و ترنر^۲ (۲۰۰۷) در پژوهشی، به‌منظور درک نیازهای اطلاعاتی شاغلان سلامت عمومی، به طراحی یک سیستم مدیریت دانش دیجیتال تعاملی پرداختند. بر اساس نتایج پژوهش آنها، با استفاده از یک روش جست‌وجوی جدید که شامل منابع اطلاعاتی متنوع برای استفاده‌کنندگان سلامت عمومی است، از نیازهای اطلاعاتی نیروی کار بهداشت عمومی تصویری غنی‌تر و مناسب‌تر وجود دارد. برای سیستم‌های مدیریت دانش دیجیتال سلامت عمومی نیازی حیاتی وجود دارد. این نیازها برای انعکاس تنوع فعالیت‌های سلامت عمومی طراحی شده‌اند تا ارتباطات انسانی را فعال کنند و نقاط دسترسی چندگانه را به منابع اطلاعاتی حیاتی فراهم کنند. کتابداران بهداشت عمومی و سایر متخصصان اطلاعات می‌توانند در کمک به متخصصان سلامت عمومی از طریق توسعه سیستم‌های پشتیبانی تصمیم‌گیری مبتنی بر شواهد، جست‌وجوی تخصصی انسانی و آموزش در سیستم‌های بازیابی اطلاعات، نقش مهمی ایفا کنند.

سلوانیا میراندا^۳ (۲۰۰۸) پژوهشی با عنوان «نیازهای اطلاعاتی و شایستگی‌های اطلاعات روی سایت مؤسسه‌های مالی در برزیل» انجام داد. نتایج این پژوهش نشان داد که نیازهای اطلاعاتی با نیازهای مربوط به فرایندهای کاری و فیزیکی ارتباط نزدیکی دارد و شایستگی‌های توسعه داده‌شده برای شرکت در این نیازها نیز با عوامل موفقیت ارتباط نزدیکی دارد. بر اساس یافته‌های لورا ماریا و همکاران^۴ (۲۰۱۸)، هنگام توسعه سیستم‌های اطلاعاتی باید به موقعیت‌های (حتی روزانه) مدیران توجه شود. ایکنوه و آنایهوبی^۵ (۲۰۲۰) رابطه بین توانایی مدرسان برای ارزیابی نیاز اطلاعات، دسترسی به اطلاعات در استفاده از منابع کتابخانه دیجیتال را در دانشگاه‌های فدرال نیجریه جنوبی بررسی کردند و نتیجه گرفتند که بین توانایی مدرسان برای ارزیابی نیاز اطلاعات و دسترسی به اطلاعات در استفاده از منابع کتابخانه دیجیتال، ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

در ایران، احمدی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی به ارزیابی نیازهای اطلاعاتی سیستم اطلاعات مدیریت معاونت درمان دانشگاه‌های علوم پزشکی پرداختند. بر اساس نتایج پژوهش آنها، از مجموع ۶۶۹ مورد نیاز اطلاعاتی شناسایی‌شده، ۴۵ درصد جزء نیازهای اطلاعاتی اولیه از دیدگاه مدیران و ۱۲ درصد

1. Wilson

2. Revere & Turner

3. Selvana Miranda

4. Laura, Maria & Heljä Lundgrén

5. Ikenwe and Anaehobi

نیازهای شناسایی شده، پایین تر از حد اولویت بوده است. ۱۴ درصد نیازهای اطلاعاتی از طریق فرم، ۲۱ درصد از طریق فرم و بانک اطلاعاتی به صورت مشترک، ۴ درصد از طریق نرم افزارها یا بانک‌های اطلاعاتی و ۵ درصد از طریق سایت اینترنتی در دسترس هستند. ۵۶ درصد بدون منبع (فرم، بانک اطلاعاتی و سایت) مشخص بودند که در نهایت با توجه به در دسترس نبودن منابع اطلاعاتی برای ۵۶ درصد از نیازهای اطلاعاتی مدیران، نویسندگان پژوهش پیشنهاد دادند که سیستم اطلاعاتی مدیریتی با تکیه بر فاکتورهای حیاتی برای موفقیت مدیران در جامعه مورد مطالعه طراحی شود.

اعظمی و داور پناه (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «نیاز اطلاعاتی و رفتار اطلاع در دانشگاه‌های فردوسی، تهران و اهواز»، دریافته‌اند که اولویت‌های استفاده از منابع در بین گروه‌های مختلف به نوعی با یکدیگر تفاوت دارد و منابع رسمی اطلاعات نسبت به منابع غیررسمی در اولویت نخست بوده و در میان منابع الکترونیکی، اینترنت با اقبال بیشتری برخوردار است. بناری و فرج پهلوی (۱۳۹۵) در بررسی نگرش اعضای هیئت‌علمی دانشگاه شهید چمران اهواز درباره مخزن دانش سازمانی این دانشگاه دریافته‌اند که اعضای هیئت‌علمی به سامانه موجود و واگذاری آثار خود به آن نگرش کم‌وبیش مثبتی دارند و وجود چنین سامانه‌ای را مفید و ضروری می‌دانند و با وجود اذعان به وجود مشکلات، تقریباً همه اعضا از سامانه استفاده می‌کنند.

علاوه بر این، یافته‌های قاسمی و داورپناه (۱۳۹۵) نشان داد که اعضای هیئت‌علمی بیشترین نیاز اطلاعات حرفه‌ای خود را نیازهای اطلاعاتی شغلی و وظیفه‌ای می‌دانند. در خصوص اطلاعات شهروندی، اعضای هیئت‌علمی بیشترین نیاز خود را به اطلاعات اجتماعی و کمترین نیاز اطلاعاتی خود را در اطلاعات سیاسی عنوان کرده‌اند. همچنین نیازهای اطلاعاتی حرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی در میان دانشکده‌های مختلف متفاوت بوده و اینترنت، رایج‌ترین کانال تأمین نیاز اطلاعاتی جامعه آماری است. جامعه مورد مطالعه، مهم‌ترین مانع در تأمین نیازهای اطلاعاتی را پاسخ‌گو نبودن مسئولان اعلام کردند.

حمدی پور و زوارقی (۱۳۹۹) در پژوهش خود با عنوان «تحلیلی بر عوامل و موانع مؤثر بر پذیرش سامانه‌های مدیریت اطلاعات پژوهش و فناوری دانشگاه تبریز»، پنج عامل بازدارنده شناختی، تجهیزاتی، آموزشی، دسترسی و پیگیری پذیرش سامانه مدیریت اطلاعات پژوهش و فناوری (سیماپ) توسط اعضای هیئت‌علمی دانشگاه را شناسایی کردند. بر اساس نتایج پژوهش ایشان، بین درک بازدارنده‌های شناختی، تجهیزاتی، آموزشی، دسترسی و آهنگ پذیرش آنها رابطه معناداری وجود دارد. آنان دریافته‌اند که اعضای هیئت‌علمی دانشگاه تبریز به استفاده از سامانه سیماپ تمایل دارند، هرچند در این بین بازدارنده‌هایی نیز وجود دارد که می‌تواند استفاده از این سامانه را تحت‌تأثیر قرار دهد، اما با برطرف شدن این بازدارنده‌ها می‌توان امیدوار بود که اکثریت اعضای هیئت‌علمی این سامانه را پذیرش کرده و از آن استفاده کنند.

نتایج پژوهش کمالی، ساکتی، حسین پور و فراستخواه (۱۳۹۹) نیز نشان داد که ابعاد و مؤلفه‌های سیستم اطلاعات مدیریت دانشگاهی دانشگاه‌های تهران، اصفهان، شیراز و اهواز به‌عنوان نمونه آماری، به ترتیب رضایت کاربران، مزیت‌های کاربردی، قابلیت‌های سیستم (نرم‌افزار و سخت‌افزار) و محدودیت‌های کاربردی (کارکنان، دانشجویان و استادان) است. ارزیابی مقایسه‌ای گروه‌های چهارگانه مخاطب، برتری نسبی دانشگاه اصفهان را نسبت به سه دانشگاه دیگر آشکار کرد و به‌طور کلی وضعیت سیستم اطلاعات مدیریت

دانشگاهی در سطح دانشگاه‌های ایران در حد متوسط و ضعیف ارزیابی شد که تا رسیدن به وضع مطلوب فاصله دارد.

بررسی پیشینه‌های پژوهش نشان می‌دهد که پژوهشگران در جوامع متفاوت همواره به نیازهای اطلاعاتی توجه داشته‌اند، اما در دانشگاه‌های زیرمجموعه وزارت علوم به مقوله ارزیابی نیازهای اطلاعات مدیران حوزه معاونت پژوهشی در سامانه‌های اطلاعاتی کمتر پرداخته شده است. همچنین، بر اساس مرور پیشینه‌ها، تاکنون پژوهشی که ارزیابی نیازهای اطلاعاتی مدیران پژوهش در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز را بررسی کند، انجام نگرفته است. علاوه بر این، در دانشگاه شهید چمران اهواز مدیران علاوه بر سیستم‌های سنتی اطلاعات با سیستم‌های اطلاعات پژوهشی نیز مواجه هستند که باعث می‌شود مدیران با حجم انبوهی از داده‌ها روبه‌رو شوند که جواب‌گوی نیازهای اطلاعاتی آنها نیست. از این رو، با توجه به این مسائل و خلأ پژوهشی که در این حوزه وجود دارد، پژوهش حاضر در صدد پاسخ‌گویی به پرسش‌های زیر است:

- نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی کدام‌اند؟
- اولویت‌بندی نیازهای شناسایی‌شده مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی چگونه است؟
- منابع تأمین نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی کدام‌اند؟
- اولویت‌بندی منابع تأمین نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی چگونه است؟
- مشکلات موجود در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز در تأمین نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهشی کدام‌اند؟
- اولویت‌بندی مشکلات شناسایی‌شده موجود در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز در تأمین نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهشی چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به‌لحاظ هدف از نوع مطالعات کاربردی بوده و از نظر روش در زمره پژوهش‌های ترکیبی (کیفی - کمی) قرار دارد. در این پژوهش در گام نخست با تدوین پروتکلی برای مصاحبه، نیازهای اطلاعاتی مدیران پژوهشی و منابع تأمین نیازهای اطلاعات آنان و مشکلات موجود در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز، استخراج شد. جامعه پژوهش برای انجام مصاحبه‌ها، معاون و مدیر پژوهش، معاونان پژوهشی دانشکده‌ها و مدیران (کتابخانه و مرکز اسناد، امور آزمایشگاه‌ها، مرکز رشد و فناوری، دفتر ارتباط با صنعت و فناوری اطلاعات و ارتباطات) شامل ۱۷ نفر بودند. مصاحبه‌ها نیز با استفاده از سیستم ضبط صوت مخصوص گوشی تلفن همراه ضبط شد. اعتبار مصاحبه‌ها از طریق

طولانی کردن زمان مصاحبه و استفاده از چند مصاحبه‌گر سنجیده می‌شود. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات گردآوری‌شده از مصاحبه‌ها از روش تحلیل کیفی داده‌ها به روش تحلیل مضمون بهره گرفته شد. در گام دوم بر مبنای مؤلفه‌های استخراج‌شده در بخش مصاحبه‌ها فرم نظرخواهی در قالب پرسش‌نامه محقق‌ساخته طراحی شد. در گام سوم، پرسش‌نامه طراحی‌شده در قالب روش دلفی برای نظرخواهی در خصوص گویه‌ها در اختیار نمونه هدف قرار گرفت. در بخش نظرخواهی علاوه بر ۱۷ نفر قبلی ۳ نفر دیگر به جامعه اضافه شد و در نهایت، در مجموع ۲۰ نفر مدیر پژوهشی در بخش دلفی مشارکت داشتند. در بخش روش دلفی برای تجزیه و تحلیل صحیح اطلاعات گام‌های زیر برداشته می‌شوند: فعالیت قبل از شروع (مشخص کردن ابهام‌ها و واضح نبودن گویه‌ها).

گام نخست: توزیع پرسش‌نامه بدون ساختار است. در این گام، پاسخ‌های سازمان‌دهی، نظرهای مشابه ترکیب، گروه‌بندی و موضوع‌های تکراری و حاشیه حذف می‌شوند و تا حد امکان پاسخ‌ها کوتاه می‌شوند. آنالیز پاسخ‌های نخستین راند، بر اساس کدهای کیفی یا خلاصه‌های آماری انجام می‌شود. نتیجه نهایی، مشخص شدن تم‌ها و شناسایی عناوین است.

گام دوم: از راند دوم به بعد، اغلب پرسش‌نامه دارای ساختار استفاده‌شده و نمونه آماری پژوهش در راند نخست خواسته می‌شود تا هر عنوان را با استفاده از مقیاس لیکرت رتبه‌بندی و به عبارتی، کمیت‌پذیر کنند. در اینجا موارد توافق و عدم توافق مشخص می‌شوند.

گام سوم: از شرکت‌کنندگان درخواست می‌شود تا پاسخ‌ها را دوباره مرور کرده و در صورت نیاز در نظرها و قضاوت‌های خود تجدید نظر کنند. در این راند با در نظر گرفتن میانگین و میانه نمرات هر عنوان، می‌توان اهمیت آن را درجه‌بندی کرد (رحمانی، وزیری نژاد، احمدی نیا و رضائیان، ۱۳۹۹).

پرسش‌نامه مستخرج از مصاحبه‌های انجام‌شده در سه بخش زیر طراحی شد:

الف) میزان اهمیت هر یک از نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی با ۱۷ گویه.

ب) میزان اهمیت هر یک از منابع تهیه نیازهای اطلاعاتی مدیران در حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز با ۲۴ گویه که در طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت طراحی شده است.

ج) میزان اهمیت هر یک از مشکلات موجود در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز در تأمین نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهشی با ۱۲ گویه.

برای سنجش روایی و پایایی پرسش‌نامه استفاده‌شده در روش دلفی، از روایی صوری و محتوایی با استفاده از نظرهای اساتید راهنما و مشاور استفاده شده است و انتخاب دقیق متخصصان در حوزه پژوهش‌شده می‌تواند روایی محتوایی روش دلفی را تضمین کند (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۹). برای سنجش پایایی از ابزار آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده و میزان $0/79$ محاسبه شده است. در تجزیه و تحلیل‌های این پژوهش از آزمون‌های آمار توصیفی مانند میانگین، میانه و فراوانی؛ از آزمون‌های استنباطی مانند فریدمن استفاده شد. داده‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزار اسپاس اس نسخه ۲۲ تحلیل شدند.

یافته‌های پژوهش

سوانسون و همکاران (۱۹۹۶) جمعیت‌شناسی را مطالعه علمی حجم، توزیع و ترکیب جمعیت انسانی و عوامل تعیین‌کننده تغییرات در حجم، توزیع و ترکیب می‌دانند. ترکیب جمعیت به شمار افراد بر حسب سن، جنس و سایر مقوله‌های جمعیت‌شناختی اشاره می‌کند. این ویژگی‌ها در گستره زندگی افراد تغییر نمی‌کنند یا اگر تغییر کنند، می‌توان آنها را به‌طور کامل پیش‌بینی کرد. به آنها در اصطلاح ویژگی‌های انتسابی می‌گویند. در این پژوهش، ویژگی‌های جنسیت و رتبه علمی شرکت‌کنندگان انتخاب شدند.

جدول ۱. جنسیت شرکت‌کنندگان در پژوهش

متغیر	فراوانی	درصد
مرد	۱۸	۹۰
زن	۲	۱۰
کل	۲۰	۱۰۰

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، ۱۸ نفر معادل ۹۰ درصد شرکت‌کنندگان در پژوهش را مردان و ۲ نفر معادل ۱۰ درصد از شرکت‌کنندگان را زنان تشکیل دادند.

رتبه علمی مشارکت‌کنندگان

بر اساس اطلاعات جدول ۲، اکثر افراد شرکت‌کننده در پژوهش با رتبه استادیاری (۵۰ درصد) و کمترین مشارکت در رتبه علمی مربی و استاد (۵ درصد) قرار دارد. در ادامه، پرسش‌های پژوهش حاضر را بررسی می‌کنیم.

جدول ۲. وضعیت رتبه علمی مشارکت‌کنندگان در پژوهش

متغیر	فراوانی	درصد
مربی	۱	۵
استادیار	۱۰	۵۰
دانشیار	۸	۴۰
استاد	۱	۵
کل	۲۰	۱۰۰

- نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی کدام‌اند؟

به این پرسش، از طریق مصاحبه با ۱۷ نفر از مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز به روش تجزیه و تحلیل کیفی مصاحبه‌ها پاسخ داده شده است. نتایج تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها در خصوص نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت

اطلاعات پژوهشی ۶ مضمون فراگیر و ۱۷ مضمون سازمان‌دهنده شناسایی شده است. جدول ۳، نتایج اطلاعات مستخرج از مصاحبه‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۳. نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز

مضمون فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده
اطلاعات منابع انسانی و فضاهای فیزیکی	منابع انسانی موجود
	اطلاعات شغلی اعضای هیئت‌علمی
	اطلاعات فیزیکی دانشکده
اطلاعات تولیدات علمی	اطلاعات در خصوص مقالات منتشرشده
	اطلاعات در خصوص کتاب‌های منتشرشده
	اطلاعات در خصوص قراردادهای پژوهشی
	اطلاعات عضویت در هیئت تحریریه مجلات علمی
نیازهای اطلاعاتی آزمایشگاهی	اطلاعات در خصوص سخنرانی‌ها، کارگاه‌ها و دوره‌های کوتاه‌مدت
	اطلاعات در خصوص تجهیزات آزمایشگاه‌ها
اطلاعات محیط بیرونی	فرایندهای آزمایشگاهی
	ظرفیت‌های پژوهشی در خارج از دانشگاه
نیازهای اطلاعاتی حقوقی	ظرفیت‌های پژوهشی در دانشکده‌های دیگر
	اطلاعات در خصوص قوانین و مقررات
اطلاعات مالی	اطلاعات در خصوص دستورالعمل‌ها
	تشویق‌ها
	میزان هزینه‌ها و منابع موجود
	گرت اساتید

با توجه به نتایج پژوهش، نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی به شش دسته اطلاعات «منابع انسانی و فیزیکی»، «تولیدات علمی»، «آزمایشگاهی»، «اطلاعات محیط بیرونی»، «حقوقی» و «مالی» تقسیم‌بندی می‌شوند.

• اولویت‌بندی نیازهای شناسایی‌شده مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی چگونه است؟

در این پژوهش برای سنجش میزان اهمیت هر یک از نیازهای شناسایی‌شده مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی، از آزمون‌های آماری توصیفی و آزمون فریدمن استفاده شده است.

جدول ۴. میانگین و انحراف استاندارد نیازهای شناسایی شده مدیران حوزه معاونت پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
اطلاعات منابع انسانی و فیزیکی	۲/۹۷	۰/۶۶
اطلاعات تولیدات علمی	۳/۷۱	۰/۳۲
اطلاعات آزمایشگاهی	۳/۱۰	۰/۶۲
اطلاعات محیط بیرونی	۳/۴۲	۰/۳۵
اطلاعات حقوقی	۲/۲۵	۰/۳۷
اطلاعات مالی	۲/۴۹	۰/۵۱

جدول ۵. نتایج آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی نیازهای شناسایی شده مدیران حوزه معاونت پژوهش

مؤلفه‌ها	میانگین رتبه
اطلاعات تولیدات علمی	۵/۴۸
اطلاعات محیط بیرونی	۴/۶۳
اطلاعات آزمایشگاهی	۳/۸۰
اطلاعات منابع انسانی و فیزیکی	۳/۵۵
اطلاعات مالی	۲
اطلاعات حقوقی	۱/۵۵
	N= ۲۰
	$\chi^2 = ۶۷/۵۳۰$
	df= ۵
	p = ۰/۰۰۱

با توجه به نتایج موجود در جدول ۵، رتبه‌بندی نیازهای شناسایی شده مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز بیانگر آن است که «اطلاعات تولیدات علمی» با میانگین رتبه ۵/۴۸ در اولویت نخست قرار دارند. در ادامه، با بررسی رتبه‌های به‌دست‌آمده «اطلاعات محیط بیرونی» با میانگین رتبه ۴/۶۳، «اطلاعات آزمایشگاهی» با میانگین رتبه ۳/۸۰، «اطلاعات منابع انسانی و فیزیکی» با میانگین رتبه ۳/۵۵، «اطلاعات مالی» با میانگین رتبه ۲ و «اطلاعات حقوقی» با میانگین رتبه ۱/۵۵ در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در این تحلیل مقدار معناداری به‌دست‌آمده حاکی از آن است که این رتبه‌بندی از نظر آماری معنادار است.

• منابع تهیه نیازهای اطلاعاتی مدیران در حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز شامل چه مواردی می‌شود؟

نتایج تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها در خصوص منابع تهیه نیازهای اطلاعاتی مدیران در حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در قالب تحلیل مضمون بر اساس مضامین فراگیر و سازمان‌دهنده استخراج شدند. منابع تهیه نیازهای اطلاعاتی مدیران در حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران

اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی شامل «منابع چاپی» و «غیرچاپی» است. نتایج اطلاعات مستخرج از مصاحبه‌ها در جدول ۶ آورده شده است.

جدول ۶. منابع تهیه نیازهای اطلاعاتی مدیران در حوزه معاونت پژوهش

مضمون فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده
منابع چاپی	گزارش‌های مکتوب
	دستورالمعمل‌های چاپی
منابع غیرچاپی	منابع اینترنتی
	منابع تلفنی

با توجه به نتایج پژوهش، منابع تهیه نیازهای اطلاعاتی مدیران در حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی به دو دسته منابع چاپی و غیرچاپی دسته‌بندی می‌شود. در حوزه منابع چاپی گزارش‌های مکتوب، دستورالمعمل‌های چاپی و نامه‌های مکتوب و منابع غیرچاپی به صورت اینترنتی، تلفنی و فضای مجازی دسته‌بندی شده‌اند. در ادامه اولویت‌بندی هر یک از منابع اطلاعاتی با توجه به نظر مشارکت‌کنندگان در پژوهش گزارش شده است.

جدول ۷. میانگین و انحراف استاندارد منابع تهیه نیازهای اطلاعاتی مدیران در حوزه معاونت پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
گزارش‌های مکتوب	۳/۷۷۶	۰/۷۰۳
دستورالمعمل‌های چاپی	۳/۴۵۸	۰/۶۷۲
منابع اینترنتی	۳/۹۶۸	۰/۶۹۷
منابع تلفنی	۳/۸۵۹	۰/۷۳۱

جدول ۸. نتایج آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی منابع تهیه نیازهای اطلاعاتی مدیران

میانگین رتبه	مؤلفه‌ها
۴/۶۱	منابع اینترنتی
۴/۲۲	منابع تلفنی
۴/۰۹	گزارش‌های مکتوب
۳/۰۱	دستورالمعمل‌های چاپی
N= ۲۰	
$\chi^2 = ۱۵/۳۳۱$	df= ۳
	p = ۰/۰۰۱

با توجه به نتایج موجود در جدول بالا، رتبه‌بندی منابع تهیه نیازهای اطلاعاتی مدیران در حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز بیانگر آن است که «منابع اینترنتی» با میانگین رتبه ۴/۶۱ در اولویت نخست قرار دارند. در ادامه با بررسی رتبه‌های به‌دست‌آمده «منابع تلفنی» با میانگین رتبه ۴/۲۲ و «گزارش‌های مکتوب» با میانگین رتبه ۴/۰۹ در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در این تحلیل مقدار معناداری به‌دست‌آمده حاکی از آن است که این رتبه‌بندی از نظر آماری معنادار است.

• **مشکلات موجود در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز در تأمین نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش کدام‌اند؟**

برای پاسخ‌گویی به این پرسش پژوهش، با ۱۷ نفر از مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز به روش تحلیل مضمون مصاحبه‌هایی انجام شد. نتایج تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها در خصوص مشکلات موجود، ۴ مضمون فراگیر و ۱۲ مضمون سازمان‌دهنده شناسایی شده است. در جدول زیر برای مشخص شدن مشکلات، نتایج اطلاعات مستخرج از مصاحبه‌ها آورده شده است.

جدول ۹. مشکلات موجود در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی

مضمین سازمان‌دهنده	مضمون فراگیر
مناسب نبودن مهارت‌های افراد برای کار با سامانه	مشکلات منابع انسانی
توانمندسازی نامناسب برای استفاده از سامانه	
نقش اپراتوری برای مدیران پژوهشی	مشکلات فرایندی
عدم تسهیل فرایندها در سامانه	
فرایندهای طولانی در سامانه	
دشواری ورود و خروج اطلاعات	
مشکلات ارتباطی	مشکلات اطلاعاتی
اطلاعات مبهم	
جامع نبودن اطلاعات	
محدودیت دسترسی به اطلاعات	مشکلات سیستمی
نرم‌افزاری	
سخت‌افزاری	

با توجه به نتایج پژوهش، مشکلات موجود در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز در تأمین نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش به چهار دسته «منابع انسانی»، «فرایندی»، «اطلاعاتی» و «سیستمی» تقسیم‌بندی می‌شوند.

- اولویت‌بندی مشکلات شناسایی‌شده موجود در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز در تأمین نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش چگونه است؟

در این پژوهش، مشکلات موجود در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی بعد از مشخص شدن، برای اولویت‌بندی در قالب فرم نظرسنجی دلفی در اختیار ۲۰ نفر از مدیران پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز قرار گرفته و نتایج آنها به‌صورت میانگین، انحراف استاندارد، و آزمون فریدمن آورده شده است.

جدول ۱۰. میانگین و انحراف استاندارد مربوط به مشکلات موجود در سامانه

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
منابع انسانی	۳/۱۱	۰/۶۰
فرایندی	۳/۷۸	۰/۴۹
اطلاعاتی	۳/۳۵	۰/۶۹
سیستمی	۳/۱۸	۰/۵۶

جدول ۱۱. نتایج آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی مشکلات موجود در سامانه

مؤلفه‌ها	میانگین رتبه
مشکلات فرایندی	۳/۴۸
مشکلات اطلاعاتی	۲/۳۵
مشکلات سیستمی	۲/۲۰
مشکلات منابع انسانی	۱/۹۸
	N= ۲۰
	$\chi^2 = ۱۶/۲۲۷$
	df= ۳
	p = ۰/۰۰۱

با توجه به نتایج موجود در جدول ۱۱، رتبه‌بندی مشکلات موجود در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز در تأمین نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش بیانگر آن است که «مشکلات فرایندی» با میانگین رتبه ۳/۴۸ در اولویت نخست قرار دارند. در ادامه با بررسی رتبه‌های به‌دست‌آمده «مشکلات اطلاعاتی» با میانگین رتبه ۲/۳۵، «مشکلات سیستمی» با میانگین رتبه ۲/۲۰ و «مشکلات منابع انسانی» با میانگین رتبه ۱/۹۸ در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در این تحلیل مقدار معناداری به‌دست‌آمده حاکی از آن است که این رتبه‌بندی از نظر آماری معنادار است.

بحث و نتیجه‌گیری

با پیشرفت تکنولوژی در عصر اطلاعات، مدیران برای تصمیم‌گیری‌های اثر بخش، به‌جای داده به اطلاعات نیاز دارند، زیرا داده‌های بی‌مفهوم باعث افزایش هزینه‌های سازمان و اتلاف وقت مدیران می‌شوند. بنابراین،

باید بار اضافی اطلاعات برای مدیران از بین برود و نیازهای واقعی اطلاعاتی آنها شناسایی شود. از این رو، پژوهش حاضر با هدف شناسایی و رتبه‌بندی نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی این دانشگاه انجام شده است.

بر اساس نتایج پژوهش حاضر، نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی به شش دسته اطلاعات «منابع انسانی و فیزیکی»، «تولیدات علمی»، «آزمایشگاهی»، «اطلاعات محیط بیرونی»، «حقوقی» و «مالی» تقسیم‌بندی می‌شوند. این یافته با نتایج پژوهش احمدی و همکاران (۱۳۹۰)؛ در اطلاعات منابع انسانی، حمدی پور و زوارقی (۱۳۹۹)؛ اطلاعات تولیدات علمی (ثبت اطلاعات علمی) و نیاز اطلاعات آزمایشگاهی (تجهیزات)، بناری و فرج پهلوی (۱۳۹۵)؛ اطلاعات منابع انسانی (منابع انسانی موجود)، قاسمی و داور پناه (۱۳۹۵)؛ اطلاعات منابع انسانی (اطلاعات شغلی اعضای هیئت‌علمی) پلتون و همکاران (۲۰۱۸) و ایکنوه و آنایهویی (۲۰۲۰)؛ اطلاعات منابع انسانی (منابع انسانی موجود)، سلوانیا میراندا (۲۰۰۸) و اطلاعات منابع انسانی (اطلاعات فیزیکی) هم‌سو است. از آنجا که شناخت از نیازهای اطلاعاتی در هر جایگاه شغلی، مسیر کسب اطلاعات را هموار کرده و منابع تأمین این نیازها را روشن می‌کند (لورا ماریا و همکاران، ۲۰۱۸)، می‌توان گفت درک درست از نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی، می‌تواند به مجموعه معاونت پژوهش دانشگاه در بازرراحی و اصلاح این سیستم کمک کند. انجام این مهم در مدیریت زمان و کاهش اتلاف منابع و افزایش بهره‌وری نیروی انسانی نقش بسزایی دارد.

نتایج رتبه‌بندی نیازهای شناسایی‌شده مدیران حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز بیانگر آن است که «اطلاعات تولیدات علمی» در اولویت نخست قرار دارد و در ادامه با بررسی رتبه‌های به‌دست‌آمده «اطلاعات محیط بیرونی»، «اطلاعات آزمایشگاهی»، «اطلاعات منابع انسانی و فیزیکی»، «اطلاعات مالی» و «اطلاعات حقوق» به‌ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. در خصوص نتایج به‌دست‌آمده می‌توان گفت اطلاعات مربوط به تولیدات علمی اعضای هیئت‌علمی، به‌عنوان برون‌داد پژوهشی دانشگاه شناخته می‌شود و می‌تواند در قالب سامانه مدیریت پژوهشی دانشگاه به رویکرد جامع‌تری نسبت به وضع موجود تغییر کند. این اطلاعات باید به‌صورت پردازش‌شده باشد و اطلاعات پردازش‌شده، در گزارش‌گیری مطلوب از اطلاعات سامانه‌ها اهمیت زیادی دارد. مدیران پژوهشی، از طریق این اطلاعات می‌توانند میزان فعالیت‌های پژوهشی استادان را بررسی و آنهایی که بیشترین فعالیت پژوهشی را انجام داده‌اند، شناسایی کنند. با ایجاد یک سامانه یکپارچه در دانشگاه، تمام سامانه‌های موجود با یکدیگر متصل می‌شوند تا از این طریق فرایندها تسهیل شود، رصد فعالیت‌های کارکنان، اعضای هیئت‌علمی و سایر افراد برای تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری فراهم شود و از جزیره‌ای عمل کردن جلوگیری شود. یافته‌های این پرسش در پژوهش‌های ذکرشده در پیشینه پژوهش وجود ندارد و رتبه‌بندی‌های موجود مخصوص این پژوهش است.

با توجه به نتایج پژوهش، منابع تهیه نیازهای اطلاعاتی مدیران در حوزه معاونت پژوهش دانشگاه شهید چمران اهواز در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی، به دو دسته منابع چاپی و غیرچاپی دسته‌بندی می‌شوند.

در حوزه منابع چاپی «گزارش‌های مکتوب» و «دستورالعمل‌های چاپی» در منابع غیرچاپی به صورت «اینترنتی» و «تلفنی» دسته‌بندی شده‌اند. نتایج رتبه‌بندی این دو منبع نشان داد که «منابع اینترنتی» در اولویت نخست قرار دارند و در ادامه، به ترتیب «منابع تلفنی»، «گزارش‌های مکتوب» و «دستورالعمل‌های چاپی» در رتبه‌های بعدی قرار دارند. این نتیجه با یافته‌های احمدی و همکاران (۱۳۹۰) و اعظمی و داورپناه (۱۳۹۲) هم‌سو است. تفاوت وظایف کاربران سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی و همچنین جابه‌جایی برخی از مدیران، باعث تفاوت منبع تأمین نیازهای اطلاعاتی افراد می‌شود. در خصوص منابع اینترنتی به عنوان منبع تهیه اطلاعات می‌توان به منابعی همچون سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی، سایت معاونت علمی ریاست جمهوری، سایت سازمان‌ها، صندوق حمایت از پژوهشگران، سایت صنایع، سایت مجلات، درگاه معاونت آموزشی دانشگاه، درگاه مراکز پژوهشی دانشگاه، پایگاه اسکوپوس، گوگل اسکالر و... سایت وزارت علوم برای ارزیابی مجلات و سایت معاون پژوهشی دانشگاه اشاره کرد که اگر در سامانه گنجانده شوند مدیران می‌توانند به اطلاعات فراوانی دست یافته، در تصمیم‌گیری سریع‌تر عمل کنند و کیفیت تصمیم‌گیری را افزایش دهند.

علاوه بر این، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که مشکلات موجود در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز در تأمین نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش شامل مشکلاتی در حوزه «منابع انسانی»، «فرایندی»، «اطلاعاتی» و «سیستمی» است. این نتیجه با یافته‌های کمالی و همکاران (۱۳۹۹)؛ در مشکل سیستمی (نرم‌افزاری و سخت‌افزاری) و مشکل اطلاعاتی (محدودیت دسترسی به اطلاعات)، اعظمی و داورپناه (۱۳۹۲)؛ در مشکل فرایندی (مشکلات ارتباطی)، احمدی و همکاران (۱۳۹۰)؛ در مشکل اطلاعاتی (اطلاعات مبهم)، قاسمی و داور پناه (۱۳۹۵)؛ مشکل اطلاعاتی (جامع نبودن اطلاعات)، بناری و فرج پهلوی (۱۳۹۵)؛ مشکل منابع انسانی (توانمندسازی برای استفاده از سامانه) و حمدی پور و زوارقی (۱۳۹۹)؛ مشکل منابع انسانی (مناسب نبودن مهارت افراد)، مشکلات فرایندی (مشکلات ارتباطی) و مشکل اطلاعاتی (محدودیت دسترسی به اطلاعات) هم‌سو است. این مشکلات کارکرد مناسب سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه را با مشکل روبه‌رو می‌کنند و لزوم توجه به این مشکلات می‌تواند گام نخست در راستای مرتفع کردن آنها و رفع ضعف‌های سامانه باشد.

نتایج رتبه‌بندی مشکلات موجود در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز در تأمین نیازهای اطلاعاتی مدیران حوزه معاونت پژوهش بیانگر آن است که «مشکلات فرایندی» در اولویت نخست قرار دارند. در ادامه به ترتیب «مشکلات اطلاعاتی»، «مشکلات سیستمی» و «مشکلات منابع انسانی» در رتبه‌های بعدی قرار دارند. این یافته با بخشی از نتایج کمالی و همکاران (۱۳۹۹)، اعظمی و داورپناه (۱۳۹۲)، احمدی و همکاران (۱۳۹۰)، قاسمی و داور پناه (۱۳۹۵)، بناری و فرج پهلوی (۱۳۹۵) و حمدی پور و زوارقی (۱۳۹۹) هم‌سو است. با توجه به رتبه‌بندی انجام شده می‌توان گفت که اولویت در زمینه حل مشکلات باید بر اصلاح فرایندهای موجود روی سامانه باشد، هرچند با یک دید سیستمی همه این مشکلات در ارتباط ملموسی با هم هستند و هرگونه برنامه اصلاحی مستلزم توجه به این مشکلات به صورت یک کل است. معاونت پژوهش دانشگاه می‌تواند این مشکلات را بررسی کند و با توجه به اولویت‌بندی انجام‌شده

به ترتیب اهمیت، به اصلاح این مشکلات اقدام شود. همچنین به منظور توانمندسازی کاربران، برگزاری دوره‌های مهارت‌افزایی یا وبینارهای آموزشی در دوره‌های زمانی مختلف راه‌گشا خواهد بود.

اطلاعات در خصوص تولیدات علمی اساتید، نیاز اطلاعاتی بسیار مهمی است. این اطلاعات می‌تواند در انجام وظایف محوله مدیران پژوهشی دانشگاه نقش مهمی داشته باشد و در برنامه‌ریزی بلندمدت در حوزه پژوهش به‌کار گرفته شود. این نیازهای اطلاعاتی می‌توانند از طریق منابع چاپی و غیرچاپی تأمین شوند. در بین منابع اطلاعاتی، به منابعی که در بستر اینترنت قرار دارند، به دلیل سهولت دسترسی و تنوع زیاد اطلاعاتی توجه زیادی می‌شود. از آنجا که در این پژوهش مشکلات و نیازهای مدیران حوزه پژوهش در سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز شناسایی شد، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، راهکارهای مرتفع شدن مشکلات شناسایی‌شده بررسی شوند. همچنین به علت وجود سامانه‌های مشابه در سایر دانشگاه‌ها در پژوهشی به ارزیابی مقایسه‌ای سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز با سایر دانشگاه‌های کشور و ارائه الگوی بهینه کاربردی پرداخته شود. در خصوص شناسایی عوامل و موانع مؤثر بر پذیرش سامانه مدیریت اطلاعات پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز توسط اعضای هیئت‌علمی نیز می‌توان پژوهش‌هایی انجام داد.

فهرست منابع

احمدی، مریم؛ خرمی، فرید؛ زارع، شهرام؛ حسینی اشپلا، راحیل (۱۳۹۰). ارزیابی نیازهای اطلاعاتی سیستم اطلاعات مدیریت معاونت درمان دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران. *مجله پزشکی هرمزگان*، ۱۵(۳)، ۱۹۱-۱۹۹.

اعظمی، محمد؛ داورپناه، محمدرضا (۱۳۹۲). نیاز اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی در ایران: بررسی متون و مطالعات انجام‌شده. *مجله دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی*، ۱(۱)، ۶۵-۷۹.

بناری، فاطمه؛ فرج پهلوی، عبدالحسین (۱۳۹۷). بررسی نگرش اعضای هیئت‌علمی دانشگاه شهید چمران اهواز درباره مخزن دانش سازمانی این دانشگاه. *پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۳۳(۳)، ۱۳۱۹-۱۳۴۴.

حمدی پور، افشین و زوارقی، رسول (۱۳۹۹). تحلیلی بر عوامل و موانع مؤثر بر پذیرش سامانه‌های مدیریت اطلاعات پژوهش و فناوری (مورد مطالعه: دانشگاه تبریز). *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲۱(۲)، ۱۳۱-۱۶۴.

داورپناه، محمدرضا (۱۳۸۶). *ارتباط علمی نیاز اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی*، تهران: دبیزش و چاپار.

رحمانی، عبدالله؛ وزیری نژاد، رضا؛ احمدی نیا، حسن؛ رضائیان، محسن (۱۳۹۹). مبانی روش‌شناختی و کاربردهای روش دلفی: یک مرور روایی. *مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، ۱۵(۵)، ۵۱۵-۵۳۸.

طیعی، جمال الدین؛ عابدی، قاسم (۱۳۸۲). ۲۰۰۰ نکته مدیریت در علوم پزشکی. تهران: سماط.

علیدوستی، سیروس (۱۳۸۶). تعیین ارزش اطلاعات در توجیه سیستم‌های پشتیبان تصمیم. نشریه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۰(۲)، ۳۰۹-۳۳۶.

قاسمی، سمانه؛ داورپناه، محمدرضا (۱۳۹۵). بررسی نیازهای اطلاعاتی حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌ها بر مبنای رویکرد تحلیل‌شناختی کار: مطالعه موردی: دانشگاه فردوسی مشهد. پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی (مطالعات تربیت و روان‌شناسی)، ۶(۱)، ۱۸۶-۲۰۲.

کمالی، محسن؛ ساکتی، پرویز؛ حسین‌پور، محمد؛ فراستخواه، مقصود (۱۳۹۹). ارزیابی مقایسه‌ای سیستم اطلاعات مدیریت دانشگاهی با روش الگوبرداری جهت ارائه مدل بهینه کاربردی. دوماهنامه علمی - پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۱۱(۴۳)، ۱۹-۴۸.

نیکلاس، دیوید (۲۰۱۶). ارزیابی نیازهای اطلاعاتی: ابزارها، فنون و مفاهیم در عصر اینترنت. (نورالله نصراللهی، مترجم). تهران: کتابدار.

Ikenwe, I.J and Anaehobi, A.S. (2020). Ability to identify extent of information need and access information as correlates of utilization of digital library resources by lecturers. *Digital Library Perspectives*, 36 (3), 265-279.

Line, M. B. (1969). Information requirements in the social sciences: Some preliminary considerations. *Journal of Librarianship*, 1(1), 1-19.

Miranda, S.V., Tarapanoff, K.M.A. (2008). Information needs and information competencies: a case study of the off-site supervision of financial institutions in Brazil. *Information Research*, 13(2).

Odu, J.O. (2019). Information policies and infrastructure for sustainable development. In Igwe. K.N., Sadiku. S.A. and Edam-Agbor. I.B. (Eds). *Themes and Trends in Information Science. Zeh communications*, Lagos. pp. 101-110.

Peltonen, L.M., Lundgrén-Laine, H., Siirala, E., Löyttyniem, E., Aantaa, R., & Salanterä, S. (2018). Assessing managerial information needs: Modification and evaluation of the Hospital Shift Leaders' Information Needs Questionnaire. *National Library of Medicine*, 26(2), 108-119.

Revere, D., & Turner, M. (2007). Understanding the information needs of public health practitioners: A literature review to inform design of an interactive digital knowledge management system. *Journal of Biomedical Informatics*, 40, 410-421.

Swanson, J.W., Borum, R., Swartz, M.S. and Monahan, J. (1996), Psychotic symptoms and disorders and the risk of violent behaviour in the community. *Criminal Behav. Ment. Health*, 6: 309-329. <https://doi.org/10.1002/cbm.118>.

Identifying and Ranking the Information Needs of Research Managers in the Research Information Management System of Shahid Chamran University of Ahvaz

Shahnaz Khademizadeh¹

Associate Prof., Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Education Sciences & Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Sahar Sharifiazar

MSc. Student, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Education Sciences & Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Mohammad Hasan Azimi

Assistant Prof., Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Education Sciences & Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Abstract

In the age of technology and the increasing growth of information, managers face needs and challenges to maintain competitiveness, ignoring them will cause them to leave the competition scene. Accordingly, the purpose of this study is to identify and rank the information needs of managers in the field of research vice chancellor of Shahid Chamran University of Ahvaz in the research information management system. The present study is an applied studies in terms of purpose and is a qualitative research in terms of method. The research population included: vice chancellor and director of research, research assistants of faculties and principals who at the time of the research were a total of 20 people. The required data were collected with the help of in-depth semi-structured interviews and Delphi survey and for data analysis, qualitative data analysis method was used using content analysis method and SPSS software version 22. Findings of this study showed the information needs of the managers of the Vice Chancellor for Research in Shahid Chamran University of Ahvaz in the research information management system into six categories of information: "human and physical resources", "scientific products", "laboratory", "external environment information", "legal" and "Financial" are classified. "Scientific production information" is the first priority of identified needs. Also, the source of managers' information needs in printed sources is "written reports, written instructions" and non-printed sources "Internet and telephone". The "process challenges" in the research information management system are most important in meeting the information needs of the managers of the research department. Based on the selected coding, the information needs of the managers of the research department of Shahid Chamran University of Ahvaz were placed in six general categories. Research Information Management Managers have a variety of information needs.

Keywords: Information Needs, Research Information Management System, Decision Making, Research Managers, Shahid Chamran University of Ahvaz.